

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.  
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.  
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.  
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



# MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

23:e årg. 1927.

Nr 4. April.

Pris 25 öre

## DET NYA SKOLFÖRSLAGET.

Av Olivia Nordgren.

Bland de många särdeles betydelsefulla frågor innevarande riksdag har att behandla, intar frågan om omorganisationen av det högre skolväsendet en framstående plats. Tvenne av de viktigaste punkterna i den kungl. propositionen rörande omorganisationsförslaget äro: läroverkets anknytande till genomgången obligatorisk folkskolekurs, och beredande av ökade möjligheter för den kvinnliga ungdomen att vinna utbildning i offentliga läroanstalter fram till studentexamen.

Beträffande den förstnämnda innebär förslaget faktiskt att folkskolan obligatoriskt blir grundvalen för de högre skolorna, och här tillmötesgår man alltså det gamla demokratiska kravet på folkskolan som botten-skola. Förslaget stipulerar nämligen att på varje läroverksort möjligheter skola finnas till omedelbar övergång från folkskolans sjätte klass till realskola.



Antoine Wiertz: Tredje epoken: Ljusets triumf.

Någon generell omläggning med en 6-årig folkskola som botten-skola, innebär förslaget dock icke, i det att som parallell till den 6-åriga

grundskolan föreslås en 3-årig sådan vid de läroverk på realskolestadiet, som omfatta två eller flera genomgående parallellavdelningar. Och det göra det ojämförligt största antalet läroverk. Därtill kommer att sistnämnda linje: 3-årig grundskola plus 6-årig realskola har den fördelen framför 6-årig grundskola plus 4-årig realskola, att den för ett år fortare fram till realskoleexamen. Man kan under dylika förhållanden lätt räkna ut att på platser med två parallell-linjer blir den 3-åriga botten-skolan den förhärskande. Framförallt komma de bättre situerade att använda sig av denna skolform, och så blir den 6-åriga botten-skolelinjen här främst en linje för fattiga skolbegåvningar. En dylik uppdelning av skolans lärjungar kan icke vara önskvärd, allra minst ur demokratisk synpunkt.

Som skäl för detta blandade system anför ecklesiastikministern att han, utifrån den grundläggande principen om folkskolan som botten-

skola, velat genomföra "en varsam, successiv anpassning av den nuvarande ordningen efter de ändrade krav som tidsförhållandena uppställa". Den 3-åriga bottenskolan och parallellsystemet avser alltså att vara en övergångsform, som så småningom skulle komma att försvinna.

I städer där kommunal mellanskola finnes inrättad komma en del läroverk att behålla sin nuvarande organisation, emedan enhetsskolekravet här redan måste anses i viss mån vara förverkligat. Gymnasierna föreslås organiserade dels med en 4-årig gymnasiekurs, byggande liksom nu på näst högsta realskoleklassen, och dels en 3-årig, anknyttande till högsta realskoleklassen.

Som en alldeles ny skolform föreslås upprättandet av ett antal lycéer, med anknytning till folkskolans sjätte klass och avsedda att på en tid av sex år föra direkt fram till studentexamen. Denna skolform skulle alltså möjliggöra ett års kortare studietid än övriga, och komme väl närmast att lämpa sig för särskilda studiebegåvningar.

Vissa ändringar ifråga om inträdesprövningar innefattas även i förslaget. Sålunda föreslås inträdesprövningarna såväl till sexårig som fyraårig realskola böra begränsas till ämnena modersmål och räkning för lärjungar som i övriga ämnen erhållit betyget godkänd från folkskolans resp. tredje och sjätte klass, medan de som erhållit undervisning i hemmen eller privatskolor alltid skola prövas i alla ämnen. Realskole- och studentexamen anses böra bibehållas, varvid förstnämnda dock föreslås ändras till realexamen.

I fråga om skolans inre arbete föreslås vissa betydelsefulla omläggningar. Läxplugget och inhämtandet av största möjliga mängd minneskunskap anses böra utbytas mot lärjungarnas inriktande på självständigt arbete. Större utrymme för fysisk fostran samt för manuellt arbete föreslås även Koncentrering av kunskapsstoffet

i syfte att inhämta mera grundliga kunskaper samt mera inriktning på personlighetens utbildande höra också till de framförda önskemålen.

I den principiella inledningen rörande flickornas utbildningsmöjligheter, förklarar ecklesiastikministern att "det lärer få anses obestriddigt och jämväl från alla sidor erkänt, att den nuvarande statliga läroverksorganisationen alltför ensidigt inriktats på att tillgodose den manliga ungdomen". För fyllandet av den kvinnliga ungdomens utbildningsbehov har det allmänna endast i förhållandevis blygsam utsträckning vidtagit åtgärder. En dylik hållning, anser han, kunde i någon mån låta sig försvara, så länge likställigheten mellan man och kvinna i arbetsliv och samhälle ännu icke var realiserad. Sedan numera en ändring inträtt härutinnan kan det allmänna icke undgå att principiellt erkänna sin plikt att, med tillbörligt hänsynstagande vid tillämpningen till det kvinnliga väsendets egenart, under lika villkor tillgodose både den manliga och den kvinnliga ungdomen, i vad det gäller såväl den allmänt medborgerliga bildningen som förberedelsen för olika levnadsställningar inom samhället.

Med dylika utgångspunkter från departementschefens sida hade man väntat sig att förslaget skolat ge litet mera åt flickorna än vad det gör. Ty det är inte så värst mycket, även om man måste erkänna att det givetvis innebär vissa framsteg. Som bekant beslöt 1923 års riksdag att statsgymnasierna skulle stå öppna för flickorna, "i den mån ett konstant, ej alltför begränsat utrymme finnes vid läroverket". Nu föreslås borttagande av företrädesrätten för gossar till plats vid läroverken och att flickor och pojkar skola få samma tillträdesrätt på samma villkor, samt att läroverken, även på realskolestadiet, skola stå öppna jämväl för flickorna. Enligt 1923 års riksdagsbeslut har emellertid för medgivande av flickors intagande vid de högre läroverkens gymnasium förut-

satts att framställning här om skulle ske från vederbörande kommun. Nu föreslås, märkligt nog, i propositionen att denna ordning skall kvarstå, och gälla även för den utvidgade rätten till tillträde till läroverken. Att ett dylikt överlämnande åt det kommunala initiativet kan komma att föra med sig åtskilliga orättvisor, torde väl inte kunna bestridas. Det förtar också i högst väsentlig grad värdet av den utsträckta rättigheten för ökat tillträde till läroverken.

Antalet särskilda flickläroverk, byggda på sexårig folkskola, som föreslås skola inrättas i sådana städer, där gossläroverken ej kunna förutsättas ha utrymme över för flickor, äro också alltför få — endast fyra för hela landet, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg. Skälen till denna njugghet mot flickorna anges vara statsfinansiella.

I den principiella inledningen till skolförslaget framhåller ecklesiastikministern hurusom under det senaste decenniet en djupgående inre omläggning och konsolidering av vårt samhälle ägt rum. Nya, stora medborgargrupper hava förts fram till starkt vidgat inflytande i stat och kommun. Män och kvinnor äro numera principiellt likställda och den politiska makten har i betydande grad överflyttats till de bredare folklagren. Den likställighet medborgare emellan i samhälleligt inflytande och samhälleligt ansvar, som den allmänna rösträtten skänker måste, heter det, komma till bestämt uttryck även vid de blivande medborgarnas undervisning och uppfostran. De nuvarande skolformerne ställa landsbygdens barn, liksom barnen från de ekonomiskt svagare hemmen, i en betydligt ogynnsammare ställning än vad fallet är med stadssamhällellenas och framförallt de mera burgna hemmens barn. Den högre undervisningens anknytande till avslutad obligatorisk folkskolekurs, anses vara ägnad att i påfallande stor utsträckning främja ett

vidsträcktare och mera allsidigt utnyttjande av bildningsmöjligheterna ifråga.

Dessa utgångspunkter äro fullt riktiga och obestridda. Det är också ett gammalt socialdemokratiskt krav att landets bildningsanstalter böra stå öppna för alla, oberoende av sociala och ekonomiska förhållanden, och att samma möjligheter måtte beredas landets ungdom att, i mån av begåvning och anlag, erhålla utbildning för sina framtida livsuppgifter. I vad mån den föreliggande skolreformen, om den vinner riksdagens bifall, kan vara ägnad att fylla dessa krav är givetvis svårt att förutsäga. Det beror till stor del på huruvida de önskemål om komplettering i vissa delar av förslaget, som motionsvis komma att framföras av den soc.-dem. gruppen vinna beaktande. Till dessa önskemål höra bl. a. befrielse från skolavgifter, stipendier, tillgång till dyrbarare läroböcker och uppslagsverk i läroverksbiblioteken, billiga studielån, inackorderingsbidrag, särskilt till landsbygdens fattiga lärjungar, o. s. v. Förstatligandet av ett större antal kommunala mellanskolor och upprättandet av flera flickläroverk, samt slopandet av bestämmelserna om kommunalt initiativ som villkor för flickornas tillträde till läroverken, höra också till de från socialdemokratiskt håll framförda kraven. Men även de borgerliga ha sina önskningskrav och krav som de komma att hävda med all kraft. Det är dock att hoppas, att åtminstone enhetsskoleprincipen blir genomförd vid årets riksdag. Därmed skulle ett stort steg i rätt riktning vara taget.

Förskaffa dig den bildning, som står till buds genom tidningar, böcker, föredrag och föreläsningar!

Använd all din frihet till eget och kamraters bästa!

## Kvinnorna och föreläsningssamheten.

Vid kvinnoförbundets kongress 1924 fattades beslut om igångsättande av en saklig upplysningsverksamhet i befolkningsfrågan. Denna upplysningsverksamhet kom också till stånd, fastän den i början antog mycket blygsamma former. Förbundsstyrelsen förmedlade nämligen föreläsare — som sådana anmodades endast läkare — förbundet bekostade resor för föreläsarna, och anordnarna själva fingo sörja för arvoden och övriga omkostnader.

Kostnaderna blevo ändock för båda parterna ganska avsevärda, och verksamheten kunde helt naturligt inte på det sättet vinna någon större omfattning.

Sedan befolkningsfrågan inrangerades i A. B. F:s föreläsningssamhet möjliggjordes dock ett bättre

ordnande av denna upplysningsverksamhet.

För att göra avdelningarna uppmärksamma därpå, utsände förbundsstyrelsen under vintern 1925 ett cirkulär, med meddelande om att dessa föreläsningar numera kunde erhållas genom A. B. F., kostnaderna för desamma, samt vilka föreläsare som ställt sig till disposition.

Det är nu två år sedan detta cirkulär utsändes, och vi börja litet smått undra om det verkligen kunde haft någon påtaglig verkan, och i någon mån stimulerat intresset för föreläsningssamheten i fråga. För att få svar på våra funderingar förfråga vi oss därför på Centralbyrån, och vi ha knappast framställt vår fråga förrän Mauritz Andersson kommer framsläpande med en stor låda fylld med kort, lägger ansiktet i mycket djupsinniga veck, och förklarar: "Den verksamheten har tagit så våldsamt omfattning, så hälsa kvinnorna att nu får den inte ökas, ty då ruinera de inte bara sina män, utan även A. B. F."

Detta uttalande behöva vi dock inte ta så allvarligt, ty om man skulle våga avslöja en hemlighet, så är det nog ingenting som så gläder cheferna på Centralbyrån, som om verksamheten tar en så våldsam omfattning att det ser ut som den skulle föra ända till den ekonomiska ruinens brant. Det är således bara att fortsätta, med ändå mera energi.

Men för att nu återgå till utgångspunkten så vända vi åter till kortlådan, och där återfinna vi alla handlingar för rekvirerade och beviljade föreläsningssamheten.

Vi få då veta, att det är först under innevarande vinter, som verksamheten tagit någon nämnvärd fart, och det är då kvinnoklubbar eller lokalavdelningar av A. B. F. som stå som anordnare. Även i det senare fallet torde det dock vara kvinnoklubbar som i de flesta fall äro de verkliga initiativtagarna.

Den mest anlitade föreläsaren har varit doktor Alma Sundquist, som hållit inte mindre än femton föreläsningssamheter, nämligen i Eskilstuna, Furulund, Karlshamn, Ronneby, Karlskrona, Sölvesborg, Åhus, Lessebo, Tillberga, Sparreholm, Nyköping, Torshälla, Karlstad, Lesjöfors



### Diska ej

utan att ha *Gahns Maniol* hemma. *Maniol* är outhärlig för alla som få ha sina händer mycket i vatten. Ingnid händerna efter varje disk, tvätt eller dyligt med *Maniol* och Ni undviker att få hårda, spruckna och röda händer. *Gör din hand mjuk o. vacker, använd*



och Stjärnsund. Ämnena för dessa kurser ha varit Nativitetsproblemet och Social hygien.

D:r G. Stéenhoff har föreläst i Norberg och d:r Andrea Andrén-Svedberg i Krylbo, och vid den av Skånes soc.-dem. kvinnodistrikt under sommaren anordnade semesterkursen vid Vilans folkhögskola höll d:r Ada Nilsson en serie föreläsningar i Befolkningsfrågan.

Dessutom ha ansökningar om föreläsningskurser inkommit från Grängesberg, Landskrona och Trälleborg, vilka, på grund av att ansökan gjorts för sent, eller också av annan anledning inte kunnat ordnas, utan äro dessa överstående till nästa verksamhetsår. Vi bli också särskilt ålagda, att i detta sammanhang påpeka för alla som önska föreläsningar under höstterminen, att ansökningarna måste insändas på försommaren, om det skall finnas någon möjlighet att få dem beviljade.

De största svårigheterna uppenbara sig dock när det är fråga om att ordna föreläsningskurser för dem som bygga och bo längst uppe i höga norden. Det visar sig vara hart när omöjligt att kunna anskaffa föreläsare dit, på grund av de långa resorna. Således ha våra kvinnoklubbar i Holmsund, Hörnefors, Robertsfors och Vännäs begärt föreläsningar, vilka ännu ej kunnat ordnas, men på Centralbyrån har man dock ännu gott hopp om att de skola kunna ordnas nu under våren.

Hur skulle det vara om någon penningmagnat bland våra läsare — för naturligtvis finns det sådana — skulle vilja skänka A. B. F. en flygmaskin, att användas för befordrande av föreläsare till de mest avlägsna och i kommunikationshänseende mest vanlottade trakterna av vårt land?

Det vore alldeles säkert en kulturgörning lika god som någon.

De här omnämnda föreläsningskurserna ha i regel varit välordnade och välbesökta, ja, det sägs t. o. m. i A. B. F:s tidning n:r 7 för 1926, där det redogöres för under verksamhetsåret hållna kurser att två av de bäst ordnade av dessa anordnats av soc.-dem. kvinnoklubbar.

Låt oss nu bara arbeta så, att omdömet blir lika gott i fortsättningen.

Förutom kurserna i befolkningsfrågan, ha under senaste året tillkommit något nytt, nämligen de på initiativ av kommittén för kvinnornas studiearbete anordnade kurserna i sjukvård. Även dessa ha omfattats med synnerligen stort intresse, och ha redan en hel rad av dylika gått

## En önskan — en möjlighet.

I Morgonbris februarinumner behandlades problemet om tillsättande av kvinnliga läsinstruktörer för A. B. F., och knappast var önskan uttalad, förrän möjligheter yppa sig att få den förverkligad. Ja, det kanske endast beror på kvinnorna själva om tanken skall bli verklighet eller ej.

För närvarande pågår nämligen inom A. B. F. en utredning om ny uppdelning av instruktörsdistrikten, och inrättande av nya sådana.

Ett förslag föreligger som, om det antages, kommer att öka distriktens antal med elva. Det betyder således tillsättande av elva nya instruktörer. Dessas antal skulle då ökas, från nuvarande tjugufatta till trettionio. Här finnas således stora chanser för kvinnorna; nu gäller det bara att våga försöket att utnyttja dem.

Enligt förslaget skall Älvsborgs och Skaraborgs län, som nu tillsammans utgöra ett distrikt, delas i tre; således skall Skaraborgs län bilda eget distrikt, och Älvsborgs län delas i två. Där tillkomma således två nya instruktörer, en i Vänersborg, Trollhättan eller Åmål, samt en i Borås eller Kinna bygden.

Kopparbergs län delas i två

av stapeln. Således har översköterskan vid Hälsingborgs lasarett, fröken Greta Elmquist, hållit sjukvårdskurser i Halmstad, Voxna bruk, Boxholm, Åmotfors, Ystad och Grängesberg. Vid Voxna bruk, där A. B. F:s lokalavdelning stod som anordnare, samlade kursen 85 deltagare, huvudsakligast manliga sådana, vilket nog i början gjorde syster Elmquist litet förvirrad, emedan hon väl närmast tänkt sig endast träffa kvinnor vid kurserna, men vid närmare påseende befanns det vara skogsarbetare, som infunnit sig långa vägar ifrån, för att få lära sig hur de skulle kunna hjälpa varandra vid olyckshändelser under arbetet i skogarna. Tydligt mycket förståndiga skogsarbetare, och av allt att döma tycks både kursdeltagare och ledarinna varit belättna med varandra.

De övriga kurserna frekventerades dock huvudsakligast av kvinnor. Sjukvårdskurser ha även hållits av fru Anna Stina Sandler, i Spånga

distrikt, ett för södra Dalarna, vartill även föreslås läggande av Västmanlands bergslags, samt ett för mellersta och norra Dalarna.

Likaledes delas Gävleborgs län i två distrikt, ett för Hälsingland, och ett för Gästrikland, ävenså Jämtlands län, där Centraljämtland (Storsjöbygden) bildar ett distrikt, samt Härjedalen ett. Norra Jämtland fr. o. m. Ströms vattudal förlägges till Hoting-Vilhelmina distrikt, dit även Alanäs och Frostvikens socknar från norra Jämtland, Junsele, Fjällsjö, Bodum och Tåsjö från nordvästra Ångermanland, samt Åsele lappmark av Västerbottens län lägges. Ångermanland delas också i två distrikt, nämligen södra och norra Ångermanland. Dessutom bildar Lycksele, Pite, Luleå och Torneå lappmarker vardera ett distrikt.

Slutligen anmärkes att måhända Stockholms län också borde delas, med ett distrikt norr om Stockholm och ett söder därom, med namnen Roslagens och Södertörns distrikt.

Hela denna uppräknings gjorts, för att göra Morgonbris läsare uppmärksamma på, vad det blir som de nya instruktörerna komma att tillsättas, och var vi således ha möjligheterna.

Det är att hoppas att våra kvinnor, ta detta spörsmål under allvarligt övervägande, låta all räddhåga

och Hässelby, samt av Röda-kors-syster Vera Pettersson i Hälleforsnäs. Den senare kursen pågick från den 30 aug. till 18 sept.

Även sjukvårdskurserna erhålla omdömet välordnade och i regel välbesökta, men på grund av de praktiska övningar som förekomma vid dessa, har man tydligen inte lagt an på massanslutning, och kanhända det knappast är önskligt, emedan då grundligheten äventyras.

I varje fall gäller naturligtvis även för sjukvårdskurserna, ansökan måste göras på försommaren, om man vill ha kurser under höstterminen.

Och så till sist, vi ska naturligtvis inte bara koncentrera oss på endast dessa två ämnen, det finns nämligen så många andra i A. B. F:s katalog.

Och önska vi något som inte finns medtaget i katalogen, så är det bara att tillskriva Centralbyrån, där tas alla nya uppslag mycket välvilligt emot.

H. F—d.

## Vår fackliga spalt.

### Amerikanskt stipendium till europeiska arbeterskor.

Bildningsverksamheten har under de senaste åren utvecklats oerhört, inte minst bland kvinnorna. I Stockholm hållas vintertid ett flertal speciella kvinnokurser, där man studerar olika ämnen, såsom socialism, fackföreningsrörelse, nationalekonomi, sociala spörsmål m. m. Dessa kurser, som i regel baserats på föreläsningar, ha i allmänhet varit mycket väl besökta. Intresset har stegrats under kursens gång, och den allmänna meningen vid avslutningen har varit, att de kvällar man ägnat åt dylik verksamhet, varit mycket väl använda. Utsikterna att kunna samlas åhörare till föreläsningar äro ju mindre sommartiden, och därför har man ett par somrar förlagt en eller ett par kurser till Brunnsviks folkhögskola, där deltagarna samtidigt blivit i tillfälle att få en välbehörlig rekreation.

Fackföreningsinternationalen i Amsterdam tog för några år sedan initiativ till en internationell sommarskola, till vilken arbetare från olika länder kunde genom respektive organisationers försorg komma med. Försöket slog väl ut, och dylika sommarkurser ha sedan hållits bl. a. i England, Tyskland, Sverge och Belgien. Syftet med dem har nog inte enbart varit att preparera deltagarna med föreläsningar m. m., utan man har fastmera velat bereda de

försvinna, och gladeligen överlägga om, vilka kvinnonamn som äro lämpliga att framföra som nya instruktörer, i händelse den nu föreslagna distriktsindelningen blir antagen. Naturligtvis får man här som annars, ta med i beräkningen, att somliga föreslagna namn inte bli antagna, men vi komma i alla fall överens om att, nu ska vi göra så gott vi kunna, för att få kvinnliga instruktörer, och därigenom ökat studietresse bland kvinnorna. Och att det finns dugliga kvinnor, som äro vuxna att åtaga sig uppdraget, tvivla vi inte ett ögonblick på.

Vi stå gärna till tjänst med att till A. B. F:s Centralbyrå vidarebefordra förslag, om de insändas under adress: Hulda Flood, Barnhusgatan 18, III, ö. g., Stockholm.

H. F—d.

arbetarungdomar, som på detta sätt kommit samman, tillfälle att lära känna varandra, stifta bekantskap med andra länders sociala och andra förhållanden och framförallt stärka intresset för det internationella samarbetet.

Det har måhända varit samma tanke, som legat till grund för en inbjudan från en amerikansk skola, att tre kvinnliga arbetare från Europa skola fritt få tillbringa två månader där. Bryn Mawr är egentligen en högskola för kvinnor, men sommartid tas den i anspråk för en tvåmånaders kurs för industriarbeterskor. Skolans styrelse utdelar vid dessa tillfällen stipendier till deltagarna. Skolan förfogar över utomordentligt vackra byggnader och har ett vackert läge. Den har eget bibliotek, gymnastiksal samt två andra byggnader, som alltsammans står till elevernas förfogande. Kursen tager sin början den 17 juni och avslutas den 13 augusti. Stipendiaterna erhålla som sagt tillstånd att gratis bevista skolan, liksom denna även betalar inackordering. Där emot kan den inte bekosta resan. Det kan följaktligen endast bli någon som i annat syfte ämnar besöka Amerika som kan söka nämnda stipendium. Sökanden måste ha arbetat som lönarbetare i tre år, varav två år inom industrin, åldern skall vara mellan 20 och 35 år. Dessutom skall hon ha genomgått folkskola och helst förkovrat sig något mer samt kunna skriva och tala engelska. Det senare är naturligtvis nödvändigt för att kunna tillgodogöra sig undervisningen, men är ju samtidigt ett mycket stort hinder för att någon här i Sverge skulle kunna komma i åtanke. Det är ju föga troligt, att en arbeterska här kan både tala och skriva engelska korrekt, även om hon hjälpligt kan klara sig med språket. Intresse för ekonomiska problem och arbetarebildning anses som speciella förutsättningar.

De ämnen som skola bli föremål för studium äro bl. a. samhällsekonomi, uppsatsskrivning, hållande av föredrag, socialhistoria och psykologi. Undervisningen skall handhavas av lärare, som ha förståelse för elevernas praktiska erfarenheter från deras arbete inom industrin samt intresse för fackföreningsrörelsen.

Uppslaget är gott och säkert komma inte sökande att bli svåra att få tag på. Vidare informationer lämnas om hänvändelse sker till skolans byrå: 218 Madison Avenue, New York, U. S. A.

## Statens hjälp till arbetslösa.

### Algot Sjöström interpellerar i riksdagen.

Under denna vinter har från Arbetslöshetskommissionens sida företagits flera förändringar för de arbetslösa som gjort deras ställning ännu bekymmersammare än förut.

Särdeles ekonomiskt hårt ha de mindre kommunerna med arbetslösa drabbats. Interpellanten säger att det finns kommuner som stå inför valet att låta de arbetslösa svälta och gå under eller påtaga sig ruinerande utgifter för att inom kommunen hjälpa dem. Han påvisar även att staten lämnar hjälp åt ett alldeles för ringa antal av de arbetslösa, t. ex. under december månad förra året till endast 13 proc. Men vad som dessutom måste påtalas är den ytterst ringa förtjänst som erhålles vid nödhjulsarbetena och de på många platser mycket dåliga bostäderna.

Som exempel på arbetsförtjänsten anföres följande:

Två arbetslösa stenhuggare från Bohuslän blevo placerade vid en förläggning i Lillkyrka, Örebro län. Det hade ställts i utsikt att de, såsom varande yrkeskunniga, med normal arbetsprestation skulle kunna förtjäna cirka kr. 3: 70 pr dag. Efter 14 dagars anställning hade de att utkvittera en arbetsförtjänst av 15 kr. pr man, alltså kr. 7: 50 pr vecka. De måste då sluta anställningen och försöka ta sig tillbaka till hembygden, ty de ansågo sig ej kunna fortsätta detta hårda arbete, då arbetsförtjänsten ej ens räckte till att betala maten.

Som exempel på bristfälliga bostadsförhållanden anför interpellanten följande:

Vid förläggningen i Skällås, Toared, fanns endast ett lager tunna bräder i taket samt takpappen. Därigenom brytes den varma luften från rummet, under tiden det eldas i plåtkaminerna, mot kylan utanför, med resultat att där uppstår fukt och rimfrost i taket så snart man slutar elda. Takbräderna voro fullkomligt svarta och genompyrda av fukt och när man då beräknar att det översta sängpartiet är knappast en meter från detta bristfälliga tak, förstår man under vilka vidriga förhållanden människorna i dessa bristfälliga baracker nödgas leva. Vid en del sängar hade man spånt filter i taket för att undgå det värsta draget. Golven bestå av endast enkla bräder utan papp eller annat skydd mot golvdrag. Inga innerfönster finnas. För torkning av våta arbetskläder finns inga anordningar utan dessa våta plagg få hänga på sängarna under natten, vilket bidrager till att göra lokalerna ännu mera fuktiga och ohälsosamma.

Vidare redogöres i skrivelsen för A. K:s cirkulär om indragning av s. k. portionsersättningen och regndagarsersättningen och konsekvenserna härav.

Någon rättelse för denna vinter lär väl inte kunna ske, men ett verkligt klar-

## Kvinnogestalter ur Dickens diktning.

Av Martha Larsson.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Dickens erinrar om den med järngaller försedda bur, som på sin tid fanns i Fleetfängelsets mur, där man alltid såg en stackars utmärglad fånge stå och skramla med en bössa och med sorgen, bedjande röst ropa: "Glöm inte de fattiga gäldenärerna! Ack, glöm inte de fattiga gäldenärerna!" Dessa allmosor delades mellan fångarna, av vilka männen turades om att ingå den vanärande platsen. Men när de icke räckte till, voro de stackars gäldenärer, som ej hade vänner och släktingar därutän för att lita sig till, prisgivna åt ett bottenlöst elände. Ingen tog sig an dem, fängelsemyndigheterna endast ryckte på axlarna och läto saken ha sin gång, en dödsattest skrevs ut på "naturlig dödsorsak" och så fördes det stackars offret till fattigkyrkogården.

Dessa skuldfängelser hade länge varit föremål för angrepp från radikalt håll och ännu så sent som i adertonde århundradet ända fram i nittonde voro förhållandena där ohyggliga. Den engelske skriftställaren Samuel Johnson beräknade år 1759, att antalet gäldstugufångar uppgick till 20,000, av vilka årligen var fjärde gick under på grund av fångenskapen och behandlingen. A. Conrady berättar i *Revolutionernas historia*, att på grund av ett synnerligen upprörande fall, då en bekant till den filantropiske parlamentsledamoten Ogleshorpe blivit inspärrad tillsammans med smittkoppsjuka och dött, en undersökning kommit till stånd, varvid det kom i dagen, att innehavaren av direktörsposten i Fleetfängelset köpt sin befattning för 5,000 pund sterling. Av fångarna pressade så förvaltningen ut det mesta möjliga och ryggade ej tillbaka för något, när det gällde att böja de motsjånstiga och tvinga dem att till varje pris skaffa pengar. Om

läggande av förhållandena är vad många önska, så att man kan få ett nägorlunda klart begrepp över hur förhållandena gestalta sig på förläggningarna och vilka av A. K:s ukaser som måste ändras.



Lilla Dorrit berättar sagor.

ingenting annat hjälpte, inspärades de olyckliga i fängelsets likkammare, som var belägen över en kloak och ej försedd med någon som helst ventilation, varför stanken var outhärdlig. Det gick till och med så långt, att fängelsemyndigheterna använde sig av tumskrubar och liknande tortyrredskap.

Smutsen och stanken i fängelserna voro ohyggliga. Fångarnas enda nattläger bestod av en knippa halm. William Goldwin beskriver i "Caleb Williams" hur man stoppade in fångarna, oftast samtidigt tre personer, i celler, som ej voro annat än källarhål, på sju och en halv fots längd och sex och en halv fots bredd, fuktiga på grund av sitt underjordiska läge och med endast så mycket ljus och luft, som kunde komma in genom ett par hål i dörren. Man föste fångarna tillsammans som boskap och de levde i fängelset som djur. Under Dickens tid voro förhållandena något förbättrade, men ännu kunde gäldstugufångarna få långsamt svälta ihjäl i fängelset.

Man skall emellertid ej tro, att det alla gånger var på grund av slarv och lättsinne, som dessa människor kommo i delo med skuldlagarna. Lagstiftningen var i England länge sådan, att den starkt gynnade de maktägande, och det var ingen sällsynhet, att de mest oförvitliga och dugande samhällsmedlemmar gingo till botten på grund av

skuldlagarnas orättvisor. "För de övre tiotusen och deras hantlangare", skriver Conrady, "voro de ett maktmedel och en inkomstkälla. Hos gentryn var det en omtyckt sport att för en hemmansägare eller arrendator, som varit fräck nog att ta lagen i anspråk mot sin förtryckare, driva upp omkostnaderna genom att låta lagvrängarna dra ut på rätttegången i det oändliga, så att han slutligen hamnade på gäldstugan." Dickens drar fram flera sådana fall. Belysande är i synnerhet historien om skoflickaren (Pickwick-klubben), som blev ruinerad på grund av att han ärvde en liten summa pengar och av testatorn insattes som testamentsverkställare. Lika betecknande är den olycklige Gridleys historia i *Bleak House*. Han kom visserligen ej på gäldstugan, han jagades till döds av rättvisan, innan hans sak kommit till denna punkt, men på grund av en liten arvstvist mellan honom och hans bror, blev han av lagens hantlangare fullkomligt utarmad.

Det är denna gäldstuginstitution, som vilar som en svart skugga över hela diktarens barndom och går igen i ett flertal av hans romaner, och det är mot dess mörka och dystra bakgrund, han tecknar ett par av sina mest framstående gestalter. Tjugu år efter *Pickwick-klubben* skrev han *Lilla Dorrit*, en av hans mest betydande, fastän icke av den stora läsekretsen mest gouterade roman. Hans sentimentalaste roman, har en kritiker kallat den. Kanske. Dickens romaner äro alla mer eller mindre sentimentala, utan att därför deras värde förringas. Sentimentaliteten är för övrigt starkt förhärskande inom dåtidens litteratur.

*Lilla Dorrit* är byggd på livet i det stora bysättningshäktet Marshalsea. Livet där är så själsmördande enahanda, så nedtryckande och förslöande, en grav för alla bättre känslor och alla ljusa framtidshoppningar. Atmosfären är så tung och kvävande, genompyrd av all den samhällets uselhet, som samlats här på ett ställe. De stackars uslingar, som drivits tillsammans här, ha för länge sedan botats från alla livets illusioner och slagits till vrak bland människorna därute, och nu sjunka de här inne till botten bit för bit. Men författaren går ej till doms med dem. Han söker tvärtom visa, att omständigheterna ofta väga tyngre i ödets vågskål än den starkaste karaktär.

Det är i denna omgivning lilla Dorrit växer upp. Hon skådar dagens ljus i fängelset, som blir hennes hem för många år framåt. Oberörd går hon genom den förpestade atmosfären, utan att besmittas av det gift, som sitter inpyrt i själva fängelsets murar och angriper alla, som tvingas att inandas det. Hon är som en liten ljusfläck mitt i allt det mörka och dystra, tyst och stilla glider hon sin väg framåt, men hennes styrka ligger just i detta anspråkslösa och obemärkta. Andra av sina kvinnliga gestalter har Dickens givit flera och mera framträdande egenskaper, men ingen har han format med så öm och varsam hand som henne. Dora i David Copperfield är skönare och spirituella, Ester i Bleak House älskligare och intelligentare och Nell i Den gamla antikvitetshandeln är modigare och företagsammare. Lilla Dorrit är endast den obetydliga lilla Dorrit, Marshalseas barn, som hela sitt liv uppoffrar sig för andra och gör det utan stora ord och gester. Men hennes aldrig svikande och rent av rörande trofasthet kommer henne att överglänsa alla de andra diktarens kvinnogestalter. Det finns hos henne ingenting tillgjort eller utstuderat, och vare sig diktarens bitterhet eller hans humor ha ens snuddat vid henne.

Raka motsatsen är hennes syster Fanny. Lika uppoffrande som den ena är, lika pockande och egoistisk är den andra. När efter mer än ett kvarts sekel långt fängelse ett oväntat arv tillfaller fadern och icke blott återför honom till friheten utan även gör familjen mycket förmögen, är ingenting gott nog åt henne, och hela hennes diktan och traktan går ut på att få säkert fotfäste inom den högre societeten. För den skull ingår hon äktenskap med en i andligt hänseende mer än undermålig person, som har starka försänkningar inom de kretsar, dit hon febrilt arbetar för att komma. Men en mäktigare vilja än hennes skall korsa alla hennes planer. Efter bröllopet brinner hon av iver att få visa sig i hela sin skönhet och glans ute i det förnäma sällskapslivet, men mr Dorrits död inträffar kort därpå mycket olägligt, och under den första djupa sorgen tvingas hon att hålla sig hemma. Sedan inträffar en händelse, som i regel brukar inträffa i nygifta familjer, unga frun upptäcker, att man har att vänta tillökning i familjen, och hennes förbittring känner inga gränser. Men även sådant har en

## Varför jag är socialdemokrat.

Av Minnie Pallister.

Den engelska tidningen, The new Leader, kommer att publicera några artiklar i ämnet "kvinnorna och socialismen", av vilka denna ingått som nr: ett. Författarinnan, som ligger mycket svårt sjuk, skrev den strax före sin sjukdom. I den mån de övriga kunna intresse även en svensk publik, skola vi återgiva dem.

Hur ofta hände det inte, strax efter det jag hade blivit socialdemokrat, att välmenande människor brukade bekymrat titta på mig och säga: "om du bara ville ändra din politiska uppfattning". De framkastade det på samma sätt som om de skulle ha sagt: "om du bara ville byta hatt". De tycktes aldrig kunna förstå, att om jag skulle byta politisk uppfattning, skulle detta mera påminna om att byta skinn än hatt. Det skulle helt enkelt inte kunna gå för sig!

Det förefaller nästan omöjligt, att det ännu finns människor, som anse att politik inte tjänar någonting till.

Det största problemet mänskligheten nu har att lösa, är problemet om den mänskliga samhörigheten. För århundraden sedan brottades våra förfäder med naturkrafterna. De stredo en bitter kamp mot köld och hungersnöd. De drogo från plats till plats i syfte att skaffa sig föda, som de endast kunde åstadkomma genom sin skicklighet i jakt eller som primitiva odlare av jorden.

Nu är produktionsproblemet löst. Våldiga magiska maskiner välla ut en ström av varor, som ha blivit ett bekymmer för dem, som ha till uppgift att taga hand av affärsvärlden. Det moderna problemet har ändrats med åren, och nu stå vi inför problemet sambandet folken emellan. Hur många människor leva tillsammans i stora grupper? Vad kommer att bli grundvalen för sambandet mel-

övergång. Då inträffar något, som helt kullkastar hennes planer att med sin rikedom och skönhet erövra societeten och för alltid stänger dess portar för henne. Hennes svärfar, århundradets stora finansgeni, visar sig vara endast en tarvlig svindlare, som ruinerat icke blott familjen Dorrit utan även en mängd andra människor, och så slocknar för alltid den lysande drömmen.

(Forts. i nästa nr.)

lan olika folk, olika stater och olika länder? Tågen, telegraf, telefon, flygmaskiner. Radion har sammanlänkat världen — på gott eller ont — till ett helt.

Ingen kan förneka detta faktum, men det blottar omedelbart, nästan utan varning, det stora problemet om det internationella sambandet. Frågorna om löner, arbetstid, arbetsvillkor, handel, försvar och fördrag äro numera världsfrågor och måste alltid betraktas ur den synpunkten att världen är ett helt. Och alla måste behandlas genom politik. Hur annars? Man har att välja mellan olika grundteorier. Konkurrens måste finnas mellan olika grupper, olika nationer; eller också måste man söka åstadkomma samverkan eller ömsesidiga avtal. Affärerna måste antingen vara privata eller offentliga företag. Diplomatin måste vara öppen eller hemlig. Varornas prissättning måste överlämnas åt slumpen eller utarbetas vetenskapligt genom reglerande av tillgång eller efterfrågan.

Det finnes intet val huruvida besluten skola göras. De måste göras! Och alla dessa och tusentals andra mer detaljerade problem måste bringas till lösning genom den nationella eller internationella politiken.

Finns det något mer romantiskt, mer imponerande, mer betagande än att studera detta omätliga nya, allt överskuggande problem i en värld, där avståndet har blivit upphävt? Kan någon önska en bättre livsuppgift än att få tillfälle att deltaga i lösandet av dessa problem?

Jag är inte endast övertygad om att religionen inte kan hållas utanför politiken, utan jag kan inte förstå hur religionen numera kan komma till uttryck annat än genom politik. Kristendomen deltagar själv genom det mänskliga sambandet. När världen bestod av små bysamhällen, voro människorna i stånd att sammanträffa och stodo i direkt kontakt med varandra. Nu är detta omöjligt. Miljoner människor arbeta för varandra, vilka aldrig mötas. Gruvarbetaren drier te, äter bananer, bär ylle och bomull, som vuxit för honom och förts till honom av människor, som han aldrig skulle vilja lära känna. Vad är då hans samband med dem? Han har hört i sin kyrka att han skall behandla sin nästa som han själv vill bli behandlad. Han ser aldrig sin granne, kan aldrig tala med honom och har ingen direkt kontakt med honom. Hur kan han då behandla honom på ett krist-

(Forts. å sid. 10.)



# Industriell demokrati vid affärsverken i Göteborg.

Av Stefan Oljelund.

”För att vid Göteborgs kommunala verk bereda arbetarna vidgad insikt i verkens tekniska och ekonomiska förhållanden och därigenom öka deras förmåga till verksamhetens befrämjande samt åvägbringa en förbättrad samverkan mellan verkens arbetare och ledning skola på sätt detta reglemente stadgar särskilda nämnder inrättas.”

Så lyder första paragrafen i det reglemente som skall gälla för de driftsnämnder stadsfullmäktige i Göteborg nyligen beslutat.

För över två år sedan motionerades i Göteborgs stadsfullmäktige på tillskyndan av kommunalarbetarnas samorganisation i staden att en beredning skulle tillsättas för att utvärdera lämpligheten av att vid de kommunala verken i Göteborg införa industriell demokrati. En beredning tillsattes, bestående av representanter för högern och socialdemokraterna, arbetare- och arbetsgivareintressena. Beredningens majoritet var i enlighet med stadsfullmäktiges sammansättning socialdemokratisk. Ordförande blev lektor Edgar Sjö Dahl.

Sedan beredningen grundligt utrett frågan framkom den för någon tid sedan med ett förslag gående ut på att driftsnämnder borde inrättas mot samtliga borgerliga ledamöters röster. Verkeheferna vägrade till en början att avgiva yttranden till beredningen och det var först sedan denna vänt sig till vederbörande styrelser som verkeheferna yttrade sig i ärendet. Samtliga avstyrkte införande av driftsnämnder. Det skedde dock från något olika synpunkter. Spårvägschefen kunde, liksom även beredningen pekade på, hänvisa till att vid spårvägen hade man redan börjat med ett system i avsikt att skapa samarbete mellan arbetsledningen och personalen, ett system, som kunde liknas vid driftsnämnder. Arbetarna hade sina kommitterade som vid alla tillfällen då anledning förelåg, samarbetade med verkehefen. Andra ville på frivillighetens väg börja med ett samarbete, under det att en tredje mening gjorde gällande att samarbetet vid verken icke genom driftsnämnder kunde bli bättre än det redan var.

Efter verkehefnas yttranden

gick förslaget till samtliga styrelser. Här skedde till- och avstyrkanden, allt efter som det var socialdemokratisk eller borgerlig majoritet. Slutligen kom ärendet i slutet av januari upp i stadsfullmäktige och beredningens förslag bifölls med 29 röster mot 28. Det var samtliga socialdemokraternas röster så när som på en. Även kommunisterna röstade för förslaget, dock under angivande av att det var — humbug.

Till historien hör slutligen att samtliga de 28 borgerliga, som röstade emot, hos länsstyrelsen överklagat beslutet föregivande att det var olagligt.

Vad innebär nu driftsnämnder?

Den i inledningen citerade paragrafen säger tillräckligt om syftet. Vi känna till att den verksamhet, som de senaste åren bedrivits för att åt arbetarna trygga ett större mått av medinflytande inom produktionslivet gått under namnet industriell demokrati. Detta uttryck inrymmer i sig strävandena att bereda arbetarna en sådan ställning inom näringslivet att de kunde känna sig icke blott som arbetare utan som medarbetare. Att i en artikel som måste bli kort redogöra för alla de djupgående förändringar, som kunna följa av att tjänarskapet förbytes i medarbetarskap, är icke möjligt. Det bör blott erinras om den kungliga kommitté som haft ärendet under utredning och även avgivit ett digert betänkande med förslag till lag om driftsnämnder.

I Göteborg har man velat pröva denna möjlighet. Det är ingen tillfällighet att det skett under socialdemokratiskt majoritetsvalde i staden. Arbetarrepresentanterna i stadens förvaltning känna naturligtvis behovet av att de kommunala verk som sysselsätta arbetare söka uppehålla ett intimt samarbete med dessa. En arbetarstyrd kommun är icke längre arbetsgivare i samma mening som en borgerligt styrd, där de gamla arbetsgivaresynpunkterna äro förhärskande. Ett arbetarstyrt samhälle måste söka åstadkomma en sådan förändring i förhållandet mellan kommunen och dess anställda att de anställda känna sig icke såsom arbetare i vanlig mening utan såsom tjänstemän, vilka ha sina intressen gemensamma med samhället och dess

medborgare och som icke stå i motsatsställning till samhället. I en arbetarstyrd kommun duger det inte att låta det förhållande, som råder mellan arbetare och arbetsgivare på den privata arbetsmarknaden, vara vägledande. En arbetarstyrd kommun måste söka skapa en ny anda mellan kommunen och dess anställda och icke låta den gamla motsättnings anda kvarleva.

Detta är det dominerande och det är från den synpunkten enbart glädjande att det var kommunalarbetarna själva som togo initiativet till en ny ordning på detta område.

Den nya ordningen kommer icke att verka revolutionerande. Arbetarna tillförsäkras inte all makt. Det är tvärtom så att verkstyrelsen och verkehefen alltjämt skola behålla ansvaret och den ekonomiska ledningen av verket. Något annat är ej heller tänkbart eller möjligt. Men däremot kan verkehefen vad det gäller förhållandet till arbetarna icke företaga sig någonting utan att höra dem. I nämnden skall finnas minst tre och högst sex ledamöter valda så att arbetarnas majoritet alltid är säkrad. Det bör vara naturligt att arbetarna ha majoritet i nämnden då det är deras angelägenheter som skola behandlas.

Nämnden skall ha till uppgift att verka för bästa möjliga ekonomi i driften, såsom undvikande av slöseri med arbetskraft, råmaterial, bränsle, drivkraft, verktyg m. m., som det heter i reglementet. Det åligger den även att verka för ett gott förhållande mellan verkets arbetare och arbetsledning. Om inskränkning i driften ifrågasättes skall genast arbetarna underrättas därom. Där avskedande av arbetare befinner nödvändigt skall nämnden avgiva yttrande därom; den skall även äga att avgiva yttrande om några större förändringar planeras i driften.

Kort sagt: på alla områden som direkt röra arbetarna har nämnden befogenhet att ingripa. Skall då nämndens beslut alltid gälla? Svaret ligger i att nämnden icke är beslutande, den har övervägande rådgivande karaktär. Dock är det tämligen naturligt att nämndens mening icke utan vidare kan ignoreras.

Detta är de ungefärliga formerna

## Ett monumentalt verk.

Sveriges arbetare komma med Hjalmar Brantings "Tal och skrifter", varav 2:dra bandet nyligen utkommit, att erhålla ett enastående standardverk. Säkerligen har intet lands arbetare en motsvarighet av så lödig halt i den anda, som ifrågasvarande verk i sin helhet kommer att bliva. Som torde vara känt är det planlagt att utge ett tiotal stora volymer, med varje sådan bildande ett helt och med besläktat ämnesval, till pris av kr. 4:50 pr volym. Det stora verkets förläggare är Tidens förlag.

Ett synnerligen lyckat val var det att anförtro redigeringen av det omfattande arbetet åt red. Zeth Höglund. Det måste bli ett ganska omfattande arbete, krävande stor urskillningsförmåga, att gå igenom allt det som finns i tryck bevarat av Hjalmar Brantings omfattande och rika produktion på skilda områden och av detta välja och sovra och pressa in i lämpligt sammanhang på sin givna plats, vad som naturligt hör samman. Det blir således ingen

för nämndens arbete. De imponera icke särdeles, men det är omöjligt att i förväg föreskriva allt som nämnden skall behandla. Den har att inom denna ram själv söka skapa sina metoder. Det är första gången i vårt land som under så pass bestämda former ett dylikt experiment försöks. Socialdemokraterna i Göteborg äro övertygade om att det skall slå väl ut. Driftsnämndssystemet kan naturligtvis icke undgå att påverkas av den majoritet som sitter i stadsfullmäktige. Skulle majoriteten bli borgerlig är det icke uteslutet att, om den borgerliga inställningen till driftsnämnderna icke förändras, det uppstår slitningar och friktioner i stället för samarbete. Faran för borgerlig majoritet är dock avvärjd för fyra år framåt. Under den tiden kan systemet hinna att provas och även utformas. Det sker då under de gynnsammaste betingelser, bortsett från den möjligheten att verkcheferna som voro motståndare kanske inte så gärna vilja positivt medverka. Man har dock ingen rätt att tvivla på deras lojalitet.

Återstår nu att se om de instanser hos vilka beslutet överklagats, komma att upphäva det. Det förefaller otroligt, men man skall inte vara säker på något här i världen,

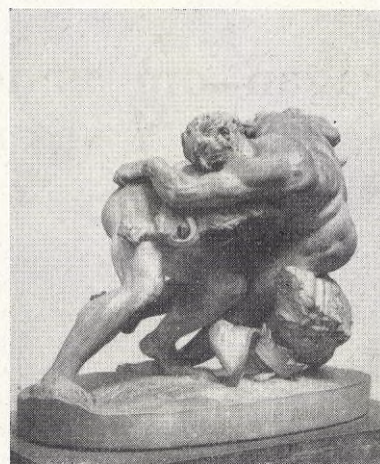
tidskronologisk följd som tillämpas, utan sammanhörande ämnen, under olika tider behandlade, sammanföras.

Första bandet, som utkom till julen, inledes med en analyserande karakteristik över Hjalmar Branting av red. Höglund, som formats på ett högst mästertligt sätt. I sin manliga, förtätade språkform, har förf. till denna monografi lyckats ge en bild av Hjalmar Branting, som så långt det är möjligt, värdigt och vederhäftigt, inom ett begränsat område, speglar och framhäver det väsentliga och karakteristiska hos Hjalmar Branting i hans offentliga framträdande. Allt detta som gjorde att han mer än någon annan fått sin plats i de svenska arbetarnas hjärtan och tankar, som gjort honom så storvulen men även kär för de hundradetusen över hela vårt land.

Vi avtrycka här sista stycket av inledningen, som i sin sammanträngda form visar hur väl förf. lyckats fånga hövdingens väsentliga drag:

"Med rätta må det sägas om Hjalmar Brantings livsverk, att det varit sak och verklighet och kärna. Han har lämnat ett arv, som förpliktar. Han förtvivlade icke — han trodde på människoandens seger över materien och på arbetareklassen som utvecklingens bärare. Han förtröttades icke — han visste, att det socialistiska riket icke kommer som manna från himmelen utan genom vårt eget trägna arbetsslit i stort och smått, och han upphörde icke att lära arbetarklassen att icke tro på underverk utan lita till egen kraft. Han gav rörelsen prägel av på en gång ljus optimism och praktiskt realitetssinne. Genom honom blev den svenska socialismen ett ideal med sina rötter i verklighetens jord. Och om mycket från de första dagarnas romantik flugit bort, så står dock kärnan åter, och ett fortsatt arbete i trohet mot det väsentliga och bärande i Hjalmar Brantings livsverk skall förvisso närma oss den dag, då — 'kring den kärnan växer fruktens guld'."

Då man tar del av dessa volymer så får man en rik och mångsidig inblick i vårt lands och framför allt dess arbetareklass' framsteg och utveckling under senaste generation. Det är många olika sidor av mänskligt och samhälligt kulturliv man föres in på.



Antoine Wiertz: Första epoken:  
Strid.

Med Hjalmar Brantings lidelsefulla kamp för rätten och dess seger mängdes så mycket annat sant och mänskligt in. Frappant var alltid denna enastående framställningsförmåga, som ej blott var enkel och klar men samtidigt djup utan även tjusade med sin charm och sitt behag.

Att fördjupa sig i dessa "tal och skrifter" skänker således ej endast historisk inblick utan även njutning och nöje.

Då detta verk bör bli en kär bokskatt i så många arbetarehem som möjligt, anse vi ej nödigt mera ingående framhålla några särskilda uppsatser i de hittills utkomna två volymerna. Vi kunna dock ej motstå frestelsen att framhålla den uppsats i andra samlingen som handlar om: "Strindberg och Kvinnofrågan" till intresserat studium för denna tidnings läsare.

Den skrevs 1885 i en tidskrift "Ur dagens krönika" (utgiven av Arvid Ahnfelt) i vilken tidskrift Strind-



Antoine Wiertz: Andra epoken:  
Passionernas födelse.

# Frågan om undervisning i skolorna i sexualhygien.

Nelly Thüring interPELLERAR i riksdagen.

Det klagas i våra dagar över ungdomens förvildning, dess sedeslöshet, dåliga moral, bristande nykterhet, dess brottslighet i tidiga år m. m. dylikt, vilket allt, säger interpellanten, enligt mångas förmenande pekar hän mot en degeneration av släktet i dess helhet. I hur stor utsträckning dessa klagomål ha fog för sig och om ungdomen är sämre nu än förr, kan lämnas därhän i detta sammanhang, men blotta förefintligheten av dylika klagomål manar varje för ungdomens och släktets förbättring intresserad medborgare till arbete för att förebygga tendenserna till en urartning samt bota de eventuellt uppkomna skadorna. Villigt måste erkännas, att ett utomordentligt gott arbete av dylik art numera utföres av såväl myndigheter som enskilda, och att ett av de starkast framträdande dragen i det nutida samhällslivet är den omsorg som nedlägges på höjandet av den allmänna folkhälsan och att å sunda banor leda rasens fysiska och moraliska utveckling.

Men även om allt erkännande skänkes det botande arbetet, blir dock helt naturligt på detta som på alla andra områden det förebyggande det viktigaste. Huruvida på detta senare område alla till buds stående medel försökts kan på vissa grunder ifrågasättas. Så framlades redan för 6 år sedan ett av sakkunniga utarbetat förslag till en rationell undervisning i sexualhygien vid landets undervisnings- och uppfostringsanstalter tillika med en vittgående upplysningsverksamhet i övrigt angående könssjukdomarnas natur och smittofarlighet, men i trots av ämnets vikt och de sakkunnigas starkt vägande skäl för behovet av en dylik undervisnings- och upplysningsverksamhet har ännu ingenting åtgjorts för att realisera de däri förordade åtgärderna.

berg förut publicerat en del artiklar i kvinnofrågan.

Branting var vid den tiden endast 24 år. Men denna märkliga uppsats, om ett tjugotal boksidor, visar sådan klarhet och mognad så man förnimer hur mannen redan då stod nästan i full nivå med sin manna-ålders höjdpunkt.

Vi kunna till sist endast anbefalla detta betydelsefulla verk, som nu påbörjats, till våra läsares benägna studium.

Även om man inte har allt för stora förhoppningar på en dylik undervisnings möjligheter att förebygga den förmodade sedeslösheten bland ungdomen, bör dock inga medel lämnas oförsökta, när det gäller att skydda barnens och de ungas fysiska och moraliska hälsa samt ett uppbyggande och stärkande av ansvaret hos ungdomen för individens, rasens och samhällets förbättring.

För att möjliggöra ett bedömande av de föreslagna åtgärdernas räckvidd förtjäna några satser ur de sakkunnigas sammanfattning av sitt arbete att här återges:

Utgångspunkten för hela vår uppfattning av här föreliggande spörsmål är vår åsikt, att de sexuella frågorna böra, i likhet med andra viktiga undervisnings- och uppfostringsfrågor, såväl vid de ungas fostran som ock i det allmänna folkbildningsarbetet för vuxna erhålla en öppen och naturlig men alltid grannlaga och för de olika åldersstadierna särskilt lämpad behandling. Följaktligen bör undervisning i sagda frågor för skolungdomen meddelas i samband med annan skolundervisning. Den av oss föreslagna undervisningen, som vi benämna sexualundervisning, bör meddela kunskap både i sexuell hygien och om de smittosamma könssjukdomarna.

Sexualundervisning bör:

1. avse varje man och kvinna;
2. dels såsom förberedande undervisning lämnas barnen såväl i hemmet under tiden före skolgångens början som under den första skoltiden, dels såsom egentlig sexualundervisning i skolan meddelas
  - a. ungdom i övergångsåldern (14 à 15 år),
  - b. i högre skolor kvarvarande ungdom (18 à 19 år);
3. genom fortsatt upplysningsverksamhet i den omfattning, som är möjlig, göras tillgänglig för varje vuxen man och kvinna.

Såsom härav framgår går de sakkunnigas förslag ut på, att varje svensk medborgare skall erhålla en vederhäftig, öppen och ärlig undervisning i ett av släktets mest vitala spörsmål. Att en dylik undervisnings- och upplysningsverksamhet kan i sin mån utgöra ett medel i det moraliska livets höjande bör nog inte betvivlas.

Över sagda betänkande fick skolöverstyrelsen i uppdrag att avgiva yttrande, ävensom att föranstalta om yttranden från olika undervisningsanstalter och institutioner. Resultatet härav förelåg färdigt för mer än ett par år tillbaka, utan att dock, som ovan framhållits, leda till något resultat. Senast spårade under-tecknad detsamma i ecklesiastikdeparte-

mentet, där det väl förmodligen ännu ligger begravt.

I anslutning dels till vad jag här framhållit, dels till att vi stå inför en viss omläggning av vårt skolväsen, anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande spörsmål:

Har herr statsrådet för avsikt, att i anslutning till den sakkunnigutredning angående undervisning i ämnet sexualhygien vid rikets undervisnings- och uppfostringsanstalter, som av skolöverstyrelsen m. fl. förordats, vidtaga de åtgärder som erfordras för en dylik undervisning?

## Varför jag är socialdemokrat.

(Forts. fr. sid. 7.)

ligt sätt? Som individ kan han ingenting göra. Han kan endast göra rättvisa mot sina kamrater genom sin politiska makt. Han kan endast hjälpa dem genom att understödja nationell eller internationell politik, som avser att säkerställa åt andra en levnadsstandard, som han själv vill åtnjuta.

Som kristen kvinna kräver jag för andra kvinnor i hela världen samma livsbetingelser som jag själv begär. Som individ kan jag inte hjälpa dem, men jag kan rösta för fastställandet av de lagar, som äro ägnade att skydda dem. Som politiker kan jag tala och strida för dessa lagar, och på så sätt — och endast på så sätt — kan jag förverkliga den gyllene regeln. Jag arbetar för socialismen emedan jag anser dess politik vara grundad på de sant mänskliga dygderna, så långt man kan urskilja dem. En utveckling av världens resurser på grundval av samverkan, upphävande av exploateringen, principen om tjänst och vedergällning, detta synes mig ligga parallellt med min kyrkas läror.

Vad betyder min politiska uppfattning för mig? Valet mellan krig och fred, fattigdom och säkerhet, sjukdom och hälsa, okunnighet och bildning, snålhet och rättvisa, fängelser och universitet, fattighjälp och hem?

I korthet, min politiska uppfattning betyder för mig — allting.

Inte med kraft utan med uthållighet uträttar du något stort.

## En bok om ett mördat barn.

Tyskland har nyligen fått en lag mot smuts och osedlighet i konst och litteratur. Världskriget drog in könssjukdomar och moraliskt fördärv över det stora riket och nu ha de, som skola vaka över dygd och moral, kommit underfund med att om man förbjuder konsten och litteraturen att sysselsätta sig med slika frågor, så kommer säkerligen hela förbättringen av sig självt.

Den gamla visan. Det är naturligtvis en klasslag. Ty det är den fria framställningen av såväl det sedliga, andliga och sociala tillståndet i landet man vill åt. Detta oakttat om det är medvetet eller omedvetet. Lagen har redan krävt sina offer bland konstnärer, författare och förläggare, som icke kunna beskyllas för att ha pornografiska tendenser.

Märkvärdigt nog har man icke tillämpat denna lag mot en bok, som handlar om ett barns lidanden och död på grund av sedlighetspolisens och läkares ohyggliga behandling och cyniska försök (som se ut att lyckas) att slingra sig undan ansvaret genom att förfölja bokens författarinna.

Boken heter "Vom Leben getötet" och utkom vid jultiden i fjol. Den är skriven i dagboksform; en sextonårig flicka skriver sina erfarenheter i en skrivbok, som modern hittar under sängen efter dotterns död. Priorinnan i ett kloster skriver i ett förord, att det icke finns någon anledning betvivla att det verkligen är dotterns egna anteckningar; en skollärare, som haft dottern till lärjunge, har bevitnat att stilen i manuskriptet var fullständigt lik dotterns. Och så var det dock modern, som författat boken. Men det gör föga till själva saken. Enda skillnaden är den, att det är modern, som dokumenterat sig som en ovanligt begåvad författarinna i stället för dottern, men angreppen mot polisen och läkarna bli icke mindre betydande för det och dotterns tragiska liv och död förändras icke, ty det är mycket troligt, att innehållet är sant från början till slut.

I boken heter den unga flickan Margarete Machan; hennes verkliga namn var emellertid Lisbeth Kolomak. Hon älskar sin moder och fader. Av livet känner hon icke mycket och förhållandet mellan mannen och kvinnan som könsvarelser är henne en gåta. Själva livet har på det hela taget icke så stor betydelse för henne som hennes drömmar om det stora och rika och vackra i en värld, som hon egentligen icke kan klarlägga för sig själv. En underlig proletärunge från en bak-

gårdskasern i Bremen är hon. 14 år gammal talar hon om, att hon vill offra sig för mänskligheten och ge den något av allt det hon bär i sitt hjärta.

Men livet lockar dock, icke det liv hon lever och känner, men det, som hon av en väninna blir övertalad att tro på som lyckans och äventyrets förlovade land, nämligen Berlin, storstaden, alla tänkbara möjligheters centrum. Och hon försvinner från hemmet. Genom polisen få föräldrarna omsider reda på vart hon tagit vägen. Hon blir hämtad och så börjas hennes tragedi. I Bremen tar sedlighetspolisen hand om henne. Hon har tillhört män i Berlin, påstås det, och nu skall hon tala om hur mycket hon förtjänat på det. Hon nekar, hon har över huvud taget icke en aning om vad ett könsligt förhållande innebär. Men polistjänstemannen ger henne på ett tämligen handgripligt sätt undervisning i hur det går till och först då blir hon riktigt rädd för livet. Polisen låter henne gå.

I fattigkvarteret har man fått nys om hennes öde. Det pratas om henne. Hon blir emellertid bekant med en jurist, som låter henne utföra en del renskrivningsarbete och hos denne jurist blir hon bekant med en polisämbetsman, som försöker göra henne till en av sina många kvinnobekantskaper, men hon stöter honom från sig. Hon anar det smutsiga i att hon ständigt är utsatt för männens erotiska begär, vackert och ätråvård är hon ju. Hon ligger och gråter på nätterna. Modern frågar henne varför, men hon kan icke svara. "Jag kan icke tala om det för dig, mor!" säger hon. "Äro alla människor så olyckliga eller är det bara jag, som fötts till att vara så olycklig? Mor, mig kan visst ingen hjälpa!" Och hon klagat för sig själv: "Mor väntar att jag skall tala om det för henne. Hon frågar icke, men hennes ögon fråga. Men jag kan icke säga henne det! För min mor kan jag icke tala om det!"

Men ödet har satt sitt finger på henne, hon skall gå under. Olyckan griper på allvar in i hennes liv. Hon lär känna en ung musiker och till honom hängiver hon sig; därmed får hon sin första erotiska erfarenhet som verklighet. En ung flicka, som hon känner från barndomen, ber att få logera i hennes hem ett par nätter. Ingen av familjen vet att denna flicka är en sköka, men en morgon kommer sedlighetspolisen och hämtar henne, för att en timme senare komma och hämta Margarete. Väninnan hade visat sin tacksamhet genom att beskylla Margarete för att leva av otukt.

Nu hjälpte inga undanflykter, inga protester, intet nekande. Hon har ju varit på galejan förr i Berlin eller hur? Det är alltså inte första gången. Utan undersökning skickas hon till sjukhuset som polisflicka. Efter äventyret i Berlin blev hon

## Strands vilohem.

Ellen Keys Strand öppnar sina portar som vilohem för första gången den 1 april i år. Tiden för vistelsen i hemmet är uppdelad i tvenne perioder.

Under januari—maj är hemmet öppet för intellektuellt arbetande kvinnor, författare och konstnärer. Avgiften är 100 kr. pr månad.

Sommarmånaderna är det kroppsarbetande kvinnor givet att avgiftsfritt få vistas där för vila och vederkvickelse.

Sekreteraren, Stina Pyk, i Ellen Keys stiftelse, Strands vilohem, står gärna till tjänst med alla upplysningar och mottager anmälan om vistelse å Strand under adress: Kylebergs säteri, S v a n h a l s.

### Ett ekonomiskt bidrag till stödjande av Ellen Keys stiftelse.

På nyåret höll grevinnan Trolle ett radioföredrag om Ellen Key, Strand och hennes bortförande från sitt kära hem, vilket nu utgivits i broschyrform. Behållningen tillfaller stiftelsen, som därigenom, hoppas vi, får ett gott ekonomiskt tillskott.

Alla som önska denna broschyr såväl för dess egen skull som för det goda ändamålet kunna erhålla densamma hos förbundsstyrelsen till ett pris av 1 kr. plus porto.

## Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara oerksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

undersökt; läkaren konstaterade att hon var oskyldig, vilket gav polisen anledning säga: "Sju veckor i Berlin, lilla grisen, och likväl oskyldig, bra gjort!" Den här gången vill polisen inte ha någon undersökning, hon stämplas utan vidare som sköka och på sjukhuset skall hon i enlighet med lagen som "polisflicka" vara försökskanin åt läkarna. Hon får icke mindre än 14 insprutningar med salvarsan och det kan hon icke tåla. Föräldrarna göra alla tänkbara försök att få hem dottern, men det blir avslaget ända till flickan är så sjuk att hon strängt taget är mera död än levande. Hon avlider en vecka efter hemkomsten. Dödsannonsen slutar boken.

Boken väckte ett oerhört uppseende. Det hävdades, att den var för mogen och

## Viktigt meddelande.

Vi närma oss nu med stora steg maj månad, då ansökningarna om stipendier till folkhögskolekurser ur förbundets bildningsfond, skola insändas.

Vi påminna om bildningsfondens bestämmelser, att sökanden skall ha tillhört förbundet minst två år, och därunder med verkligt allvar deltagit i organisationsarbetet, samt att åldersintyg och rekommendationer från avdelningarna samt uppgift om till vilken folkhögskola ansökan gäller, skola medfölja ansökan, samt uppmana våra medlemmar att söka stipendier snarast, och senast den 15 maj.

konstnärlig till att vara skriven av en sextonårig flicka. Men nästan alla erkände bokens stora värde.

Men i fattigkvarteret i Bremen kände man igen Margarete Machans öde. Alltsammans passade precis, till och med dödsannonsen. Och slutligen erkände fru Kolomak att hon och icke dottern var författarinnan.

Då blev hon utsatt för icke blott klander utan också för hatfulla angrepp. Sedlighetspolisen, som ju angräpits så skningslöst i boken, började röra på sig och en dag infann den sig i ett kloster, där den olyckliga modern sökt skydd mot förföljelsen, och förklarade henne häktad... häktad för koppleri.

Det är ju nästan otroligt att detta kunnat äga rum. Men det är icke desto mindre sant. Polisen påstår nu, att Margarete Machan har varit en sköka, har levat i otukt och att hennes moder har varit hennes kopplerska. Polisen trotsar allt förnuft, allt vad heder och ära heter, allt av hänsyn, den skall hämnas och när polismyndigheter i Tyskland vilja hämnas, så är det mycket svårt att hindra det.

Det borde resas en rungande protest mot detta nedriga övergrepp. Den gripande boken och dess författarinnas öde diskuteras också över hela Tyskland och ut över landets gränser, men huruvida avskyn mot den gemena hämndplanen är stark nog är svårt att säga.

Så mycket är emellertid säkert, att i "Vom Leben getötet" ha vi en skildring i vilken en moder förmått skildra sitt barns känslor, tankar, aningar, glädje, lidande och död på ett så förbluffande äkta och övertygande sätt, att boken borde spridas över hela världen.

Oscar Hedberg.

## Anna Ekberg-Åkesson 50 år.




Den 9 april fyller en av Malmö soc.-dem. kvinnoklubbns mest intresserade medlemmar, Anna Ekberg Åkesson, 50 år. Ungefär samtidigt kan hon fira sitt 25-årsjubileum som klubbmedlem. Under denna tid har hon arbetat outtröttligt för klubbens framgång, och medlemmarna ha alltid med glädje följt hennes råd och anvisningar. Även i kommunala livet är hon livligt intresserad, så är hon medlem av fattigvårdsstyrelsen och pensionsnämnden samt verksam inom sjukvårdsstyrelsen, riksförsäkringen m. m.

Hon har i rikt mått humorns gåva och otaliga gånger har hon roat klubbens medlemmar med uppläsning av såväl egna som andras diktalster.

Att hon varit styrelsemedlem största delen av denna tid faller av sig själv, detta i såväl klubb- som distriktsstyrelse.

Honnör för en sådan kamrat. Må hennes goda föredöme mana oss alla till fortsatt kamp för våra idéer.

Leve 50-åringen! M. P.



**JUVELKRONAN**  
VETEMJÖL

Intet bättre till  
något pris.

**KOOPERATIVA FÖRBUNDET**

## Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

### Från Ämål.

Årsmöte hölls med Ämåls soc.-dem. kvinnoklubb tisdagen den 8 febr. Års- och revisionsberättelserna lades med godkännande till handlingarna. Årsberättelsen visar, att under året har bedrivits ett intensivt arbete. Styrelsen har haft 19 och klubben 12 möten, alla välbesökta och den bästa anda och enighet har varit rådande. Det drygaste arbetet klubben har utfört var under valrörelsen, då största delen av kamraterna gjorde allt vad som kunde göras för att bidra till ett gott resultat. Valbroschyrer utdelades i så gott som varje hem, även ute på landsbygden, och utav Morgonbris hade inköpts 50 ex. allt fritt utdelas. Resultatet av allt arbetet var glädjande, i det att vår parti gick betydligt framåt.

En trevlig sommarfest har hållits ute på den vackra Örnäsudden, då vi hade glädjen få riksdagsman H. Hallén som talare. Denna fest var i allo lyckad och gav god behållning.

Syirkeln arbetar med förenade krafter och resultatet är givande. Även i höst ha vi haft en riktig praktisk auktion på förfärdigade arbeten.

Den 14 dec. hade klubben anordnat ett trevligt samkvämsmöte som Luciafest. Flera diskussionsfrågor ha varit föremål för livliga debatter, däribland har Ämåls samarbetskommitté haft gemensamt diskussionsmöte med övriga politiska organisationer på platsen. Ungdomsklubben och kvinnoklubben har haft gemensamt diskussionsmöte med inl. Anna Hällander.

En sängcirkel har bildats, som lovar gott för framtiden. Två studiecirklar arbeta för närvarande. Studieråd är tillsatt, som tillhandahåller böcker och skrifter av värdefullt innehåll. Av Morgonbris har försålts under året 1,165 ex., mot 515 föregående år. Utgifter och inkomster ha under året balanserat på kr. 1,203:01, med en behållning av kr. 706:40.

Styrelsen fick ett gott erkännande för sitt arbete av mötet, varpå den beviljades ansvarsfrihet för det arbetsår som gått.

Till styrelse för 1927 valdes fruarna A. Hällander, ordf. och korresp., Bertha Lindqvist, kassör, Maja Wolstedt, sekr., Elsa Pettersson, v. ordf., och Axelina Wester, vice sekr. Till revisorer omvaldes fruarna Lavinia Skoog och Matilda Nilsson. Till kommissionär för Morgonbris omvaldes A. Hällander, till referent M. Wolstedt. Till uppbornsmän valdes Rut Furu-dahl, M. Nilsson, A. Svensson, H. Gustavsson och S. Jakobsson. Säsom ombud i konsumtionsföreningen valdes Berta Lindqvist, i Ämåls samarbetskommitté fröken Ester Westerberg och Elsa Pettersson, i S. D. U. K:s samarbetskommitté Elin Sundell, A. Hällander och E. Westerberg, i platsens A. B. F:s studieledarekurs i Göteborg den 20 febr. valdes E. Westerberg. Ombud till Västgöta-Dals konferens i Göteborg 26—27 mars blevo Elsa Pettersson, M. Nilsson, M. Wolstedt och E. Westerberg.

Årsmötet, som var talrikt besökt av klubbens egna medlemmar, hade även nöjet att ha besök från S. D. U. K. Medlemsantalet var vid årsskiftet 63 godkän-

da medl., utav dessa ha vi representanter i stadsfullmäktige, folkskolestyrelsen och barnavårdsnämnden. Med en önskan om ökade arbetskrafter sändes klubbens hälsning till samtliga kamrater landet runt.

Ref.

### Från Hässleholm.

Hässleholms soc.-dem. kvinnoklubb höll den 2 febr. sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Till styrelseledamöter valdes Bengta Sjöo, ordf., Anna Svensson, vice ordf., Ellen Nilsson, kassör, Frida Fransén, sekr., och Hanna Sandell, vice sekr. Till revisorer valdes Edla Lindström, Karin Andersson samt Gärda Andersson. Dessutom valdes ombud i 7 olika föreningar på platsen. Klubben har under året hållit 12 ordinarie möten, 1 extra samt lika många styrelsemöten. I agitationssyfte har föredrag anordnats med fru Olivia Nordgren som talarinna över ämnet Kvinnorna och arbetarrörelsen. Ett kooperativt föredrag av handelsföreståndare Nils Svensson. Klubben har varit representerad vid distriktskonferensen i Eslöv den 25 april med 2 ombud. En medlem har såsom stipendiat deltagit i kursen på Vilans folkhögskola, Åkarp, den 10—18 juli. Några medlemmar voro även med på kamratmötet i Höganäs den 13 juni.

Inom klubben arbetar en studiecirkel samt en syförening och hölls i dec. månad en syföreningsauktion som inbringade ett litet tillskott till kassan. Vid mötena ha förekommit diskussion i olika frågor samt deklamation och sång. Ur kassan har anslagits till valfonden 15 kr., A. B. F. 10 kr., arbetslösa förening 25 kr., Sagostunden 10 kr. Genom klubbens kommissionär har sålts 350 ex. av Morgonbris. Medlemsantalet var vid årsmötet 44. Mötena ha varit talrikt besökta och arbetet gott.

Efter mötet vidtog kaffedrickning samt sång och uppläsning. Ordf. frambar ett tack till de avgående styrelseledamöterna Emma Gerle och Ida Mylén för det arbete de nedlagt för klubben. Även kaffekommittén erhöll ett tack för sina praktiska anordningar. Styrelsen hoppas att det år som kommer måtte bli ännu bättre än föregående och sammanhållningen stärkas genom enigt och gott arbete för våra gemensamma idéer. Därefter utbringades ett leve för vår klubb och årsmötet var slut. Hälsningar till klubbarna.

Sekreteraren.

### Från Untraverket.

Untraverkets soc.-dem. kvinnoklubb höll den 2 febr. 1927 sitt andra årsmöte. Av styrelseberättelsen framgick att klubben hållit 10 st. protokollförda sammanträden. Gökotta har hållits i Badparken samt har klubben aktivt deltagit i valagitationen inom kommunen. Ett föredrag har anordnats med fru Nelly Thüring som talare.

Vidare har klubben varit representerad vid kamrat- och instruktionskurs i Söderfors samt vid distriktskonferensen och ett kamratmöte, båda i Uppsala. Ävenså har klubben anordnat en sjafton, varvid förekom sång, musik, uppläsning samt kaffeservering och som var talrikt besökt. Mötena ha även i år i regel hållits 1:sta onsdagen i varje månad och sammanhållningen har varit den bästa möjliga. Av Morgonbris ha försålts 400 ex. Inkomster och utgifter ha under året balanserat på kr. 206:87 och full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen för det gångna året. Med hälsning! Referenten.

## Elin Holmqvist, Tumba, 50 år.



Den 10 mars fyllde fru Elin Holmqvist, Tumba, 60 år. Hon är Tumba socialdemokratiska kvinnoklubbens äldsta medlem och är en av dem, som voro med och bildade klubben för 6 år sedan.

Om fru Holmqvist kan man säga, att hon är ett föredöme för många, när det gäller arbetarekvinnornas intressen för såväl hem och barn som samhällets angelägenheter. Själv hustru till en arbetare och mor till 8 barn, vilka alla fostrats till synnerligen dugliga människor, har hon nog fått känna på, vad arbete och försakelse vill säga.

Det oaktat besitter hon en lynnets friskhet, sinne för humor och ett klart intellekt i förening med ett varmt intresse för arbetarörelsen, vilket allt gör, att hon är mycket avhållen och värderad både som människa och klubbmedlem.

Därför blev hon också föremål för många hyllningar på högtidsdagen. Kvinnoklubbens styrelse uppvaktade med en minnesgåva och blommor från klubben och för övrigt inströmmade lyckönskningar i mängd från anhöriga och vänner.

## Äro Edra inkomster för stora?

Varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker



KONSUMTIONSFÖRENINGEN  
STOCKHOLM

### Från Järna.

Järna soc.-dem. kvinnoklubb höll den 9 februari årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna över det gångna arbetsåret lades med godkännande till handlingarna, varefter styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet.

Medlemsantalet var vid årets slut 19.

Av Morgonbris har försålts 300 ex.

Klubben har under året haft en instruktionskurs i föreningskunskap med fru Flood och fröken Svensson som föreläsare.

Dessutom har klubben beviljat två kamratmöten i Uppsala och Södertälje samt har klubben varit representerad med ett ombud vid upplysningsmötet i Stockholm den 14 och 15 november.

Till styrelse för det kommande året omvaldes fruarna Viktoria Karlsson, Helga Eriksson, Helga Hammarlund och Elsa Gustafsson samt nyvaldes fru Jenny Petersson. Till revisorer valdes fruarna Greta Eriksson och Saga Karlsson. Till kommissionär valdes Elsa Gustafsson.

Klubben har hållit en julfest för familjemedlemmarna. S e k r.

### Från Nynäshamn.

Nynäshamns kvinnoklubb höll måndagen den 14 febr. sitt årsmöte, talrikt besökt och under god stämning. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Årsberättelsen vittnade om att klubben under året utfört ett utomordentligt gediget arbete och haft under behandling många frågor av stort intresse. Klubben har även under året deltagit i flera inom distriktet anordnade kamrat- och upplysningsmöten och hållit 12 ordinarie sammanträden med många sakrika diskussioner. Klubben deltog livligt i arbetet för landstingsmannavalen. Klubben är representerad i alla de viktigaste nämnderna inom köpingen, nämligen: arbetarekommunen, kommunalfullmäktige, skolrådet, barnavårdsnämnden, fattigvårdsstyrelsen med flera. Klubbens kassa har balanserat på en summa av kr. 3,354:35 och behållningen vid årets slut var kr. 1,391:—. Till ordf. omvaldes enhälligt fru Elsa Eriksson. Efter val av ombud till de olika föreningsgarnas årsmöten i köpingen, avslöts mötet och sändes härmed en hälsning till alla klubbar landets runt.

Ref.

### Från Kumla.

Kumla soc.-dem. kvinnoklubb höll den 1 febr. sitt årsmöte, varvid års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Styrelsen har under året hållit 9 sammanträden och klubben 10 ordinarie samt 1 extra möte. Medlemsantalet var vid årets början 14 och har under året ökat till 17. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 249:60. Av Morgonbris har försålts 353 ex. under året. Till styrelse valdes: Elvira Qvarfordt, ordf. och korr. sekr., Hanna Samuelsson, kassör, Helga Andersson, sekr., omvald, Ester Olsson, v. ordf., omvald, och Ella Larsson, v. sekr. Revisorer: Judit Axelsson, Anna Åberg och Maja Nilsson. Ombud till Kumla Folkets hus: Hanna Samuelsson, till distriktskonferensen i Örebro: Helga Andersson, suppleant: Elvira Qvarfordt. Kommissionär för Morgonbris blev Anna Åberg, omvald. Vacker sång och musik utfördes av fru Nykvist med dotter samt Vega Rydin.

Ref.



Skivarp soc-dem. ungdomsklubb.

### Från Skivarp.

Skivarp soc-dem. kvinnoklubb höll den 18 april 1926 5-årsfest och på samma gång faninvigning. Inbjudna voro Arbetarekommunen och Ungdomsklubben på platsen. Festen började med några musiknummer, varefter ett anförande hölls av landstingsman Hj. Carlsson, Mossby, som däri erinrade om på vilka arbetsfält kvinnorna borde verka. Därefter serverades kaffe och det blev dans några timmar. Till klubben hade av en intresserad insänts verser som upplästes. Ett leve utbragtes för de soc-dem. kvinnorna, varefter den angenäma festen avslutades.

Med hälsning till klubbarna landet runt!

Ref.

### Från Göteborg.

Göteborgs soc-dem. kvinnoklubb höll tisdagen den 1 febr. årsmöte. Av års- och revisionsberättelserna framgick att klubben hållit 22 och styrelsen 14 protokollförda möten samt 6 möten under höstens valrörelse. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 1,117:28, med kr. 345:— i behållning. Vid årets slut voro 125 godkända medlemmar anslutna till klubben. Års- och revisionsberättelserna godkändes och full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen.

På klubbens möten ha föredrag hållits i följande frågor: Kooperation, Stadens affärsdrivande verk, Socialismen, Sträckkurser eller endagskurser i skolköksundervisningen, Sexuell undervisning, Pensionsfrågan, Studiearbetet i barnavård. I samband härmed besökte Gullbergsbro barnhem. Vidare ha diskuterats Bostadsfrågan, det Kochska förslaget till ny lösdrivarelag och Organisationsfrågan. 3 studiecirklar äro i verksamhet, en i sång, en i kommunalkunskap och en diskussionscirkel. Klubben har deltagit i 2 kamratmöten, ett i Trollhättan och ett i Borås. Tre fester ha hållits, däruv en offentlig samt en familjefest och en Luciafest. Av Morgon-

bris har försålts 1,870 ex. Av klubbens medlemmar äro en eller flera invalda i stadens styrelser och nämnder.

Av de styrelseledamöter, som voro i tur att avgå, återvaldes fruarna Hulda Sjöström och Teres Sjöberg samt nyvaldes fr. Nanna Andersson efter fr. Jenny Vesterberg, som undanbett sig återval. Till revisorer återvaldes frk. Aug. Nilsson samt fr. Klara Verhage och fr. Amanda Landholm. I Konsumtionsföreningen valdes fru Ellen Pettersson, i Arbetarekommunens representantskap fruarna Hedvig Johansson och Hulda Sjöström. Till representant i A. B. F. valdes fru Ida Andersson och till ombud i Tryckeri A.-B. Framåt frk. Aug. Nilsson. Till kommissionär för Morgonbris utsågs fru Jenny Vesterberg och till referent frk. Märta Öberg. Som ombud till Västgöta-Dals konferens, som hålles den 25 inst. mars, valdes frk. Märta Öberg samt fruarna Hulda Sjöström, Sigrid Johansson och Theres Svensson. Hela festkommittén, som arbetar inom klubben, återvaldes.

Sedan ordf. tackat den avgående styrelseledamoten för gott samarbete och den duktiga festkommittén, avslöts mötet.

Ref.

### Från Stjärnsund.

Stjärnsunds kvinnoklubb höll den 13 febr. sitt årsmöte. Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 1,784:52. Bland de viktiga frågor som diskuterats under året mä nämnas: pensionsförsäkringen, sjukhus- och förlossningshemsfrågan, kooperativen, kvinnoklubbarnas slopande, ungdomsrörelsen m. fl. I valarbetet har klubben flitigt deltagit och 25 kr. skänkts till valfonden, 50 kr. till arbetslösa, 50 kr. till skolresekassan samt en del smärre bidrag till olika ändamål. Av Morgonbris ha försålts 760 ex. och gratis utdelats 100 st. valnummer. Klubben har i samband med arbetarekommunen och ungdomsklubben

## En länk brusten.

Långshyttans soc-dem. kvinnoklubb har sorg, i det vår kamrat fru Elsa Nordin gått dit varifrån ingen vänder åter. Onsdagen den 2 mars samlades kamraterna vid bårhuset för att giva henne vår sista hälsning. Klubbens sångare sjöngo ett par sånger och ordf. uppläste verser, förf. av klubbkamrater. Det var gripande se en ung mor på bår, men vi stå maktlösa inför det oundvikliga, och vi känna saknaden och sorgen stor. Vi kamrater bevara henne i minnet som en god och ärlig kämpe och lysa frid över hennes minne.

Ref.

anordnat föreläsning i befolkningsfrågan, föreläsare doktor Alma Sundquist. Studie-cirkel har bildats med 11 medlemmar; ämne: föreningskunskap. Till ordf. för innevarande år valdes Hilma Björk, kassör Sofia Holm, kommissionär Frida Sundberg. Vid mötet förekom uppläsning ur Brunnsviks årsskrift, sång, deklamation och kaffe. Med kamrathälsning!

D. S.

### Från Västerås.

Västerås soc-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 11 jan. 1926. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Av dessa framgick att klubben hållit 16 möten under året, med det första mötet i kvartalet som upplysnings- och agitationsmöten, varvid föredrag hållits av hrr Viktor Larsson, Rick. Söderkvist och Em. Olovsson.

Bland viktiga frågor som diskuterats mä nämnas: Barnens tandvård, Gift kvinnas rätt till statstjänst, Den soc-dem. regeringens förslag till moderskapsförsäkring samt Kvinnoklubbarnas organisationsform.

Gemensamt möte har hållits med Koop. kvinnogillet, varvid diskuterats "Höga priser, hög utbetalningsprocent, låga priser, låg utbetalningsprocent. Gemensamt med lärarkåren har hållits ett offentligt möte med dr Ljunggren från Trälleborg som talare över ämnet "Skolbarnens hygien".

Klubben har haft en deltagare i kvinnokursen i Brunnsvik.

Klubben har representanter i pensionsnämnden, folkskolestyrelsen, barnavårdsnämnden samt ett flertal fattigvårdare.

Av Morgonbris har försålts omkring 1,400 ex.

I styrelsen omvaldes fru Math. Groth och nyvaldes fr. Agda Björkvall. Den övriga styrelsen består av fruarna Agnes Söderquist, Ina Vidén och Hilma Klang.

Efter mötet bjöd fru Anna Olsson på kaffe och den glada stämningen uteblev icke.

Ref.

### Från Östersund.

Östersunds soc-dem. kvinnoklubb höll den 1 febr. sitt årsmöte. Års- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes. Av den förstnämnda framkom att klubben hållit 11 möten samt att medlemsantalet vid årets slut var 33, och av den senare, att inkomster och utgifter balanserat på kr. 304:94. Av Morgonbris ha försålts 550 ex.

Till styrelse för i år valdes: fruarna

**TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA  
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET**

## Elin Ericksson.



Varbergs soc.-dem. kvinnoklubb har återigen gjort en kännbar förlust, i det att en utav våra mest intresserade medlemmar hastigt rycktes bort några dagar före jul. Sorgen var stor bland oss alla. Anhöriga och kamrater, Kvinnoklubben och Gillets medlemmar följde henne till den sista vilan. Vid gravens sjöng en flickkör och undertecknad uppläste några verser och nedlade klubbens krans samt frambar en sista hälsning från kamraterna. En medlem av Arbetarekommunen, E. Vandel, uppläste även verser och framförde tack för allt vad Elin varit för oss under de gångna åren. Huru ofta fingo vi inte njuta av hennes vackra sång, såväl på möten som vid våra fester och lyssna till hennes goda råd i vårt arbete. Nu är hon borta, men minnet av henne torde länge leva ibland oss.

Anna Bartholdsson.

Hilda Hölmsten Eriksson, ordf., Stina Wägländ, v. ordf., Olga Andersson, kassör, Edit Hedlund, sekr., och Signe Walday, vice sekr.

Klubben har varit representerad vid kvinnopartiets kongress i Stockholm samt vid partiets distriktskonferens i Östersund. En medlem har bevästat A. B. F:s sociala sommarkurs på Brunnsvik. I agitationen för landstings- och stadsfullmäktigevalen har klubben deltagit.

Klubben höll den 5 juni sin 5-årsfest. Kläder åt behövande barn har av medlemmarna förfärdigats och utdelats. Klubben är representerad i Östersunds stads barnavårdsnämnd, fattigvårdsstyrelse samt skolråd, och med ombud i A. B. F:s lokala avdelning. Med kamrathälsning till alla kvinnoklubbar!

S. W.

### Insända klubbrev.

Fr. o. m. den 23 februari ha vi mottagit klubbrev i här nämnd ordning från följande platser:

Sparreholm, Varberg, Norrköping, Boxholm, Nyköping, Essvik, Borlänge, Norrahammar, Vallvik, Alnö norra, Eskilstuna, Robertsfors, Gävle, Hedemora, Sala Bollnäs, Kristinehamn, Surahammar, Degerfors och Bomhus.

22 mars.

Red.

### Från Halmstad.

Halmstads soc.-dem. kvinnoklubb höll den 9 febr. årsmöte. En ny medlem beviljades inträde i klubben. Till ombud vid A. B. F:s föreläsningkurs i nationalökonomi utsågos fruarna Aina Brodin, Berta Nilsson, Bernhardina Sandberg och Ellen Persson. Kursavgiften betalas av klubben. Lista till förmån för de arbetslösa fick ånyo cirkulera bland medlemmarna med resultat, att bidragen gingo upp till något mer än 17 kr.

Härefter föredrogs års- och revisionsberättelserna, vilka med godkännande lades till handlingarna. Klubben har varit i livlig verksamhet under det gångna året och stabiliserats på ett glädjande sätt inåt. Inkomster och utgifter ha balanserat på kr. 762:35. Tillgångarna utöver skulderna utgjorde kr. 169:18, varav kr. 52:63 kommer på stipendiefonden.

I tur att avgå ur styrelsen voro frökarna Signe Jacobsson och Olga Lindström samt fru Bernhardina Sandberg. Den förstnämnda, som varit klubbens ordförande, undanbad sig bestämt återval på grund av bristande tid. Till ordförande valdes fru Vendla Nordlund samt omvaldes de två övriga styrelseledamöterna, fröken Lindström som v. ordförande och fru Sandberg som sekreterare. Till revisorer valdes fruarna Sigröd Abrahamsson och Gärda Häll. Till ombud vid A. B. F:s lokalavdelnings årsmöte utsågs fru Märta Ek. Fru Nanna Samuelsson anhöll att på grund av sjuklighet bli entledigad från sysslan som kassör och i hennes ställe valdes fru Wilma Carelius.

Före mötets avslutning höll fröken Olga Lindström ett anförande om fredsarbetet, vilket resulterade uti att 17 av klubbens medlemmar beslöt anteckna sig som medlemmar i den lokala avdelning av Internationella freds- och skiljedomsföreningen, som finnes i Halmstad.

Det av god stämning präglade mötet avslöts av den föregående ordföranden med ett tack för gott samarbete och med uttalandet av förhoppningen om en god framtid för klubben.

### Från Växjö.

Växjö soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte söndagen den 20 februari.

Av årsberättelsen framgick att klubben på grund av det ringa medlemsantalet hållit sina möten i hemmen, varannan vecka omväxlande arbetsmöten och ordinarie möten. Ett möte har hållits i Folkets park. 3 utflykter i bil ha företagits. En del lokala frågor har diskuterats samt fredsfrågan och alkoholfrågan. En av klubbens medlemmar har bevästat kvinnokursen i Brunnsvik föregående sommar. Vid landstingsvalen medverkade klubben genom spridande av cirkulär. En vällyckad jul- och familjefest har hållits. Av Morgonbris har försålts 329 ex.

Styrelsen har fått följande sammansättning: Anna Lindén, ordf., Ingeborg Petersson, sekr., Anna Ljungkvist, kassör, korresp. och kommissionär av Morgonbris. Med hälsning till alla klubbar landet runt.

Korresp.

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris. Samla prenumeranter! Prenumeration sker på närmaste postkontor.

### På avbetalning

## Herr- & Damkläder

Korkmattor,  
Mjuka mattor,  
Gardiner,  
Täcken, Filtar,  
Turistsängar

m. m.

## STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,  
TUNNELGATAN 23.

## Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

## Sexuell upplysning

är tidens lösen. Ingen kan och får stå likgiltig inför de sexuella frågorna. I dagarna har på Nils Adamssons förlag utkommit ett arbete, som bär titeln »Sexuell etik och hygien samt överbefolkningsfrågan ur individuell, social och medicinsk synpunkt». Den boken, som till författare har en svensk legitimerad läkare, bör ej saknas i något svenskt hem. Följande kapitelrubriker ge en god översikt av innehållet: **Befolkningsfrågan. Folkökningen de sista århundradena. Sverges försörjningsmöjligheter. På vilken klass faller folkökningen mest? Följderna av överbefolkning. De sexuella frågorna ur individens synpunkt. De manliga och kvinnliga könsorganen. Klimakteriet. Befruktningsfrågan. Om sterilitet. Översikt över könssjukdomarna. Preventivmedlen. Fosterfördrivning. Domen över preventivlagen.**

Denna oundgängliga bok, som är försedd med goda illustrationer, kostar kr. 1:50 och kan rekvideras från underteknads förlag. Återförsäljare 30 proc. rabatt, vid köp av 10 ex. det elfte gratis, pr postförskott och fraktfritt. Våra gamla kommissionärer villkor som förut. Vid rekvisition av varor från min sjukvårdsaffär för minst kr. 5:— erhålles boken på begäran gratis jämte min katalog om 80 sidor och 350 illustrationer.

## Nils Adamsson

Jakobsgatan 22, Stockholm I.

GYNNA MORGONBRIS  
ANNONSÖRER!



## Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinnodistrikts rådfrågningsbyrå för mödrar. Doktor Gärda Lidfors av Geijerstam, Götabergsgatan 26, Göteborg. Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl. 11 f. m.—1 e. m.

Tidevarvets rådfrågningsbyrå för föräldrar, Slussplan 1, 2 tr., Stockholm. Mottagning torsdagar kl. 9.30—10.30 f. m.

## Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3.—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonpris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

**ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-DEM. KVINNORÖRELSEN!**

# Unga kvinnor,

som önska utbilda sig till sjuksköterskor, erhålla kostnadsfritt råd och anvisningar vid skriftlig hänvändelse till Svensk Sjuksköterskeförenings av 1910 Upplysningsbyrå, Kungstensgatan 20, Stockholm Va.

**Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt.** Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

## BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

## ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

### Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.  
Dam- & Barnunderkläder.  
Extra starka barnstrumpor.

**Sthlms Allm. kvinnoklubb** (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.  
Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.  
*Styrelsen.*

**Stockholms södra kvinnoklubb** (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.  
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.  
*Styrelsen.*

**Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb** har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten). Uppbörd och inskrivning varje möte.  
*Styrelsen.*

**Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb** sammanträder 1:a onsdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. Hantverkareg. 78, n. b.  
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

**Föreningen för Hembiträden i Stockholm** håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.  
*Styrelsen.*

**Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb** håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54, Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström, Ljungsgård, Billesholms gruva.  
*Styrelsen.*

**Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

**Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.  
*Styrelsen.*

**Västerås soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra och 4:de måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. Studiecirkeln torsdagar kl. 8 e. m.

**Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i biblioteklokalen, Aspudden. Ordf. Sigrd Lundin, Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru Karin Käll, Hägerstensg., Aspudden. Tel. 5 28.

**Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.  
*Styrelsen.*

**Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.  
*Styrelsen.*

**Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra månd. i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

**Spånga soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.  
*Styrelsen.*

**Solna soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.  
*Styrelsen.*

**Storfors soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.  
*Styrelsen.*

**Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.  
*Styrelsen.*

**Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 3:dje måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 2 37.  
*Styrelsen.*

**Tillberga soc.-d. kvinnoklubb** håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Folkets Hus.

**Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb** har möte andra måndagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Elina Persson, Hantverkareg. 13.  
*Styrelsen.*

**Tumba soc.-dem. kvinnoklubb** håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.  
*Styrelsen.*

**Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg.  
*Styrelsen.*

**Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb** håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.  
*Styrelsen.*

Stockholm 1927. A.-B. Arbetarnes Tryckeri